

Енергетична стратегія України на період до 2035 року (проект) ¹

<...> 5. Організація виконання Стратегії

Визначені Стратегією цілі, які є складовою частиною стратегії забезпечення національної безпеки та пріоритетів соціально-економічного розвитку держави, мають бути відображені в рамках політики держави в інших сферах та узгоджені з іншими офіційними документами стратегічного розвитку.

Реалізація Стратегії потребуватиме виконання не тільки пропонованого комплексу заходів в економічній, технічній чи екологічній сферах, а й підтримуючих заходів у соціально-політичній та організаційно-адміністративній сферах.

Тривалість проходження окремих етапів Стратегії, досягнення цілей на цих етапах залежатимуть від рішень, прийнятих в інших сферах державної політики, що може зумовити коригування часових рамок виконання Стратегії.

В економічній сфері успіх реалізації Стратегії потребуватиме:

- забезпечення незалежності судової системи, підвищення прозорості державного управління, вжиття ефективних антикорупційних заходів, зміцнення верховенства права та ефективного гарантування прав власності;

- формування та забезпечення ефективного функціонування фондового ринку, зростання капіталізації енергетичних компаній, розвитку системи біржової торгівлі;

- формування ефективної та прозорої податкової системи, удосконалення рентних відносин, запровадження стимулюючих ставок вуглецевого податку та акцизних зборів, формування дієвої системи штрафних санкцій за порушення встановлених вимог;

- розвитку банківської системи та страхування ризиків для можливостей отримання фінансування для реалізації довгострокових інвестиційних проектів;

- посилення антимонопольного регулювання в частині обмеження впливу монополістів на функціонування енергетичних ринків, забезпечення незалежності національних регуляторів в енергетичній сфері та контролю за дотриманням правил функціонування на енергетичних ринках;

¹ Закінчення. Початок див.: Шляхи розвитку української науки. – 2015. – № 3. – С. 117–123; Шляхи розвитку української науки. – 2015. – № 4. – С. 125–129; Шляхи розвитку української науки. – 2015. – № 5. – С. 128–133.

– запровадження нової моделі міжбюджетних відносин, забезпечення децентралізації та зміцнення фінансового потенціалу місцевого самоврядування, у тому числі спрощення доступу місцевих бюджетів до кредитних ресурсів (удосконалення законодавчої бази, що регулює питання залучення коштів місцевими органами влади);

– проведення реформ у житлово-комунальній сфері (підвищення тарифів до економічно обґрунтованого рівня та затвердження тарифів місцевими органами влади);

– підвищення ефективності застосування інструменту державних цільових програм, зміщення акцентів з галузевого принципу до принципу розвитку «технологічних платформ», зокрема новітніх технологій генерування та використання енергії.

У суспільно-політичній сфері необхідно забезпечити:

– стабільність системи державного управління, послідовність та правонаступність щодо прийнятих рішень при проходженні виборчих циклів;

– децентралізацію владних повноважень та підвищення відповідальності органів місцевого самоврядування за результати своєї діяльності, реформу міжбюджетних відносин;

– реформування системи субсидування та запровадження єдиної системи державної соціальної допомоги з урахуванням переходу до системи монетарних енергетичних та житлових субсидій, врегулювання питань захисту (підтримки) працівників енергетичного сектору в рамках загальнодержавної соціальної політики;

– законодавче закріплення економічної відповідальності споживачів за оплату спожитих енергоресурсів та енергетичних послуг та права постачальників на відключення боржників від енергопостачання.

У сфері науки і технологій необхідно:

– забезпечити оновлення матеріально-технічної бази наукових установ та вищих навчальних закладів, які забезпечують підготовку кадрів для енергетичного сектору;

– запровадити програму надання грантів для проведення досліджень, участі українських учених у Рамкових програмах ЄС та інших міжнародних програмах та ініціативах, фінансування наукових розробок у сфері енергетики;

– надання державної підтримки фундаментальної науки та прикладних наукових і технічних розробок для потреб енергетичного сектору (у відсотках до коштів приватних компаній, витрачених на наукові цілі);

– запровадити державно-приватне партнерство в науково-технічній та інноваційній сферах;

- запровадити нові спеціальності та програми навчання фахівців для формування спроможності енергетичного сектору функціонувати в умовах ринкової конкуренції;
- запровадити інструменти державної підтримки інноваційної діяльності в енергетичному секторі (гранти на впровадження, бізнес-інкубатори, центри трансферу технологій тощо).

У сфері державного та корпоративного менеджменту пріоритетними є:

- запровадження системи державного стратегічного планування в енергетичній сфері, включаючи періодичне оновлення Стратегії, підготовку та оприлюднення періодичної Національної доповіді з питань реалізації державної енергетичної політики, щорічних звітів про стан реалізації Стратегії, розробку галузевих планів дій, які включатимуть заходи щодо реалізації цілей Стратегії, зокрема чіткі цілі, часові рамки, необхідні заходи та джерела фінансування;

- запровадження системи державно-приватних консультацій з представниками ділових кіл, включаючи іноземних інвесторів, в частині обговорення пріоритетів розвитку енергетичного сектору, законодавства, узгодження дій щодо реалізації цілей Стратегії;

- формування готовності енергетичного сектору забезпечити потреби національної економіки в енергії у кризових ситуаціях (у разі раптового припинення поставок енергоресурсів з одного джерела, руйнування енергетичної інфраструктури);

- підвищення корпоративної культури суб'єктів господарювання, запровадження систем енергетичного та екологічного менеджменту, контролю якості тощо, з метою формування здатності компаній залучати інвестиційні ресурси на світових ринках;

- законодавче визначення та запровадження вимог до енергетичних компаній щодо здійснення аналізу ризиків та реагування на загрози енергетичній безпеці, планів дій підприємств на випадок надзвичайних ситуацій у загальнодержавній системі забезпечення енергетичної безпеки.

Стратегія визначає пріоритети енергетичної політики України на довгострокову перспективу та формує механізм концентрації зусиль зацікавлених суб'єктів у її реалізації.

Координацію і контроль реалізації Стратегії здійснюють Кабінет Міністрів України і Рада національної безпеки і оборони України у межах їхніх повноважень.

Кабінет Міністрів України забезпечує контроль за прийняттям необхідних організаційно-розпорядчих заходів щодо обов'язкового врахування положень Стратегії при:

- затвердженні програм та планів дій органів виконавчої влади;
- розробленні проектів законодавчих актів та нормативно-правових актів;
- затвердженні програм соціально-економічного розвитку (на загальнодержавному, галузевому та місцевому рівнях);
- наданні державної допомоги суб'єктам господарювання (пільгові кредити та оподаткування, сертифікація та ліцензування тощо);
- щорічного затвердження прогнозного (на п'ять років) балансу виробництва та споживання паливно-енергетичних ресурсів в Україні (за формою МЕА, приклад – Додаток 2);
- запровадження вимог щодо розроблення суб'єктами господарювання планів дій на випадок надзвичайних ситуацій, у тому числі, щодо їх реагування на непередбачувані ситуації з метою забезпечення енергетичної країни;
- встановлення та періодичного уточнення показників оцінки стану енергетичної безпеки з урахуванням сучасних загроз і ризиків у сфері енергетичної безпеки.

Цілі, завдання та механізми реалізації Стратегії («дорожня карта») мають бути враховані при формуванні планів діяльності органів державної влади, суб'єктів господарювання та при розробленні державних цільових програм (Додаток 3).

Міністерства, відомства та регулюючі органи, діяльність яких пов'язана з правовідносинами у сфері енергетики, беруть участь у формуванні політики та забезпечують виконання Стратегії у відповідних сферах. Положення Стратегії також враховуються органами державної влади та місцевого самоврядування, суб'єктами господарювання при формуванні планів їх діяльності.

Відповідальність за розробку Стратегії, моніторинг результатів, координація та уточнення заходів з її реалізації покладаються на головний орган у системі центральних органів виконавчої влади, відповідальний за у формування та забезпечення реалізації державної політики в паливно-енергетичному комплексі (Міненерговугілля).

Міненерговугілля забезпечує моніторинг реалізації Стратегії та вносить пропозиції щодо уточнення цільових значень та механізмів її реалізації. Моніторинг реалізації Стратегії здійснюється відповідно до індикаторів, наведених у Додатку 1.

Для забезпечення сталості державної енергетичної політики та реалізації цілей Стратегії Міненерговугілля:

- забезпечує розроблення узагальненої програми реалізації (плану дій) Стратегії. Програма деталізує завдання, заходи та ресурси для виконання «дорожньої карти» на етапах реалізації Стратегії;

- забезпечує підготовку та оприлюднення Національної доповіді з питань реалізації державної енергетичної політики. У доповіді детально аналізуються динаміка виконання цілей Стратегії, результативність вжитих заходів (причин їх невиконання) та пропонуються механізми та інструменти забезпечення реалізації заходів на наступному етапі реалізації Стратегії;

- щорічно забезпечує моніторинг врахування положень Стратегії у діяльності суб'єктів енергетичного сектору та публікує відповідний звіт;

- щорічно подає звіт про стан реалізації Стратегії до Кабінету Міністрів України, Ради національної безпеки і оборони України.

Мінекономрозвитку забезпечує врахування положень Стратегії при формуванні та реалізації державної економічної політики шляхом:

- відображення положень Стратегії у програмах соціально-економічного розвитку (державних, місцевих та галузевих цільових програмах);

- формування державних програм підтримки суб'єктів господарювання та реалізації програм державно-приватного партнерства;

- координації зовнішньоекономічної політики, визначення пріоритетів економічного співробітництва під час діалогу з торговельними партнерами.

Міністерство закордонних справ забезпечує врахування положень Стратегії у зовнішньополітичній діяльності України:

- при проведенні переговорів та укладанні міжнародних угод, участі України в міжнародних ініціативах з питань енергетики та зміни клімату;

- представленні позиції України в міжнародних організаціях, формуванні стратегічних ініціатив у сфері енергетики та екології на міжнародному рівні;

- відстоюванні інтересів енергетичного сектору України при реалізації проектів розвитку транскордонної енергетичної інфраструктури, регіональних енергетичних ринків;

- проведення попередніх консультацій та переговорних процесів стосовно шляхів диверсифікації джерел поставок енергоресурсів в країну та їх експорту на зовнішні ринки.

Національні регулятори забезпечують:

- врахування положень та цілей Стратегії при розробленні нормативно-правових актів регулювання діяльності на ринках енергоресурсів та суміжних послуг;

- обмеження монопольного впливу постачальників енергоресурсів та суміжних послуг та забезпечення вільного доступу до мереж нових учасників енергоринку;

- забезпечення балансу інтересів держави, суб'єктів природних монополій та споживачів товарів (послуг), що виробляються (надаються) суб'єктами природних монополій;

- відображення положень та цілей Стратегії у вимогах щодо здійснення ліцензованої діяльності на ринках енергоресурсів та суміжних послуг.

Місцеві органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування забезпечують реалізацію Стратегії у межах своєї компетенції, зокрема шляхом:

- розробки та затвердження планів (схем) розвитку місцевих систем енергозабезпечення;

- узгодження інвестиційних планів комунальних енергетичних компаній;

- реалізації потенціалу енергозбереження та енергоефективності, відновлюваної енергетики на місцевому рівні.

Громадянське суспільство здійснює громадський контроль за діяльністю органів державної влади щодо реалізації Стратегії через:

- громадську експертизу проектів нормативно-правових актів та концептуальних документів;

- участь у роботі громадських експертних рад при державних органах, що діють у сфері реалізації енергетичної політики;

- інформування суспільства про діяльність органів державної влади з реалізації Стратегії (*Енергетична стратегія України на період до 2035 року // Національний інститут стратегічних досліджень (<http://g.ua/kBNv>)*).